

6. Юридична енциклопедія в 6-ти томах/ Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. — К.: «Укр.енциклопедія». — 1998.
7. Судові промови адвокатів України / Редкол.: В.В. Медведчук (голова) та інші — К.: Ред. журн. «Адвокат», 2000. — (Сер. «Адвокатура України»). Кн. 1. — 216 с.

ЗАВАЛЬСЬКА Л. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри прикладної лінгвістики

МАНІПУЛЯТИВНА СТРАТЕГІЯ КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Конфліктна взаємодія в політичній комунікації передбачає асиметричні комунікативні ролі учасників спілкування та відсутність спільної комунікативної мети, що реалізується за допомогою вербальної агресії, відповідних лексико-граматичних засобів, невербальної поведінки. На думку дослідників, конфлікт — це «парний поведінковий акт, що має амбівалентний характер; специфічна взаємодія опонентів (конфронтація) — однобічне або двобічне непідтвердження рольових очікувань, розходження опонентів у розумінні або оцінці ситуації» [1, с. 7]. Стратегії конфліктного типу, зважаючи на це, демонструють відсутність спільної мети та налаштованості на успішність вирішення комунікативного завдання. Основною конфліктною стратегією вважаємо маніпулятивну.

О. Л. Михальова наводить таке визначення маніпуляції, релевантне для політичного дискурсу: «Маніпуляція — це різновид психологічного впливу, скерованого на спонукання адресата до здійснення визначених адресантом дій за допомогою прихованого структурування світу у свідомості адресата в результаті майстерного впровадження в його психіку цілей, бажань, намірів, настанов, що не збігаються з тими, які об'єкт впливу міг би сформулювати самостійно» [2, с. 77]. Маніпуляція має різноманітні засоби репрезентації, проте в політичному інтерактиві насамперед фіксуємо специфічне подання інформації: перекручування, приховування інформації, маніпулювання зі способом і часом її подання, підпорогове подання інформації [3, с. 49]. Ми характеризуємо маніпулятивну стратегію у співвідношенні з аргументативною, кваліфікуючи обидві як риторичні: маніпулятивна скерована на ірраціональний вплив, а аргументативна — на раціональний. Риторичний характер маніпулятивної зумовлений тим, що мовець не стільки впливає на опонента та аудиторію, скільки ухиляється від прямих відповідей, заплутує співрозмовника, створює ефект «паралельної» комунікації, тоб-

то різними способами будує квазідіалог. Комплекс прийомів маніпулятивного впливу ґрунтовно описано у мовознавчій літературі (Т. Ю. Ковалевська, Н. В. Кутуза, В. В. Різун, Н. Ф. Непийвода та В. М. Корнєєв, Н. В. Слухай, І. Ю. Черепанова та ін.). Серед таких прийомів у ПД частотним є «навішування ярликів», напр.: А. Куликов: *Я знаю лідера фракції Єфремова. І то не дуже близько. О. Ляшко: Лідера фракції, яка довела до того, що Янукович став диктатором, яка допомогла Януковичу розграбувати країну... І сьогодні ці недобитки, паразити продовжують грабувати країну і намагаються сидіти далі в парламенті.* (Свобода слова. 08.07.2014 р.). Цей прийом передбачає залучення оцінної лексики, політичних метафор, наведення образних характеристик політичних опонентів. безпідставні звинувачення тощо: фіксуємо на лексичному рівні інвективи, стилістично знижену лексику, лексеми з негативною оцінкою.

Маніпулятивна стратегія представлена тактиками трансформації інформації, ігнорування, метафоризації та іронізації. Тактика трансформації інформації скерована на вплив на адресата з метою його переконання та реалізована насамперед через підміну інформації: відповідаючи на поставлене питання або коментуючи певну проблему, політик відхиляється від теми розмови, вдаючись до декларативних заяв чи апелюючи до почуттів реципієнтів, напр.: А. Куликов: *Як ви пропонуєте захистити цих людей?* Ю. Тимошенко: *Я пропоную захищати Україну. Насправді сьогодні іде боротьба не за частину Донбасу. Повірте мені: сьогодні іде боротьба, бути Україні чи не бути Україні* (Свобода слова. 22.09.2014 р.). Тактику ігнорування політики найчастіше використовують під час спілкування з журналістами, іншими політиками тощо, напр.: М. Добкін: *Послухайте, не вам вирішувати, що я буду робити. Але стояти я буду за свою Батьківщину. Прийде час, треба буде — встану.* Ю. Тимошенко: *І де вона у вас?* М. Добкін: *Готові Ви бути медсестрою в нашому загоні — будь ласка. Сумку з медикаментами видадимо* (Свобода слова. 05.05.2014 р.). Тактики метафоризації та іронізації часто використовуються з маніпулятивними цілями, напр.: М. Лубківський: *І після того, як Україна була ослаблена, вона зазнала удару у спину. Це важке відчуття, але це важке відчуття не має опускати руки. Для дипломатії є шанс, для дипломатії є можливість. І я впевнений, що Росія почує нас. Тому що ми не говоримо з позиції зла. У 21-му столітті нормальна держава не може говорити з піною на вустах* (Шустер Live. 17.03.2014 р.). Метою цієї тактики є уяскравлення мовлення, що посилює суґестивний ефект.

Отже, маніпулятивна стратегія скерована на ірраціональне сприйняття адресатами, на активацію правої півкулі головного мозку, тому що передбачає вплив на підсвідомість, що в політичному дискурсі виражено через використання лексичних і граматичних засобів маніпулятивного характеру.

Список використаної літератури:

1. Белоус Н. А. Конфликтный дискурс в коммуникативном пространстве : семантические и прагматические аспекты : автореферат дисс. на соискание ученой степени д. филол. н. : спец. 10.02.10 — теория языка / Н. А. Белоус. — Краснодар, 2008. — 40 с.
2. Михалева О. Л. Политический дискурс : Специфика манипулятивного воздействия / О. Л. Михалева. — М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. — 256 с.
3. Різун В. В. Лінгвістика впливу : [монографія] / В. В. Різун, Н. Ф. Непийвода, В. М. Корнєєв. — К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. — 148 с.